

WSPOMNIENIE O DOKTORZE KRZYSZTOFIE KOSTRO

Najnowszy numer „Studiów Ekonomicznych” udostępnia swoje łamy dyskusji nad możliwym wpływem globalnego kryzysu finansowego na teorię ekonomii. Pomysł zaproszenia polskich ekonomistów do udziału w metodologicznej refleksji nad obecnym stanem ekonomii i kierunkami jej zmian, nad zdolnością teorii ekonomicznej do wyjaśnienia przyczyn i mechaniki kryzysu, jaki wybuchł w gospodarce amerykańskiej w połowie 2007 roku i szybko rozprzestrzenił się na całą gospodarkę światową, zawdzięczamy naszemu przedwcześnie zmarłemu Koledze, wieloletniemu Sekretarzowi Redakcji „Studiów Ekonomicznych”, Doktorowi Krzysztofowi Kostro. To Krzysztof, śledząc uważnie wydarzenia w gospodarce, przebieg kryzysu, a także pojawiające się tu i ówdzie stwierdzenia, iż stan współczesnej ekonomii wymaga poważnego przemyślenia, zachęcił Redakcję do otwarcia łamów „Studiów Ekonomicznych” dla dyskusji, która zaowocowała konferencją zorganizowaną przez Instytut Nauk Ekonomicznych PAN oraz serią artykułów publikowanych w bieżącym numerze pisma. Niestety, ciężka choroba i śmierć uniemożliwiły Krzysztofowi wzięcie udziału w realizacji rozpoczętego projektu. Jednak bez wstępnej inicjatywy Krzysztofa tego numeru „Studiów...”, w tym kształcie, by nie było. W dowód wdzięczności za tę inicjatywę, a także za wkład w redagowanie czasopisma od momentu jego wznowienia w roku 2003, redakcja dedykuje niniejszy numer pisma pamięci Doktora Krzysztofa Kostro.

Doktor Krzysztof Kostro był pracownikiem naukowym na Wydziale Nauk Ekonomicznych oraz w Instytucie Nauk Ekonomicznych Polskiej Akademii Nauk. Swoje zainteresowania naukowe – a może należałoby napisać naukowe pasje, ponieważ Krzysztof był swojej pracy w pełni oddany – dzielił pomiędzy dwie dziedziny: historię ekonomii oraz ekonomię instytucji. Krzysztof Kostro był przede wszystkim historykiem ekonomii, wybitnym znawcą twórczości Friedricha Augusta von Hayeka. Spotkanie Krzysztofa Kostro z ideami Hayeka, które rozpoczęło Jego fascynację twórczością jednego z najwybitniejszych współczesnych ekonomistów, laureata Nagrody Nobla, przedstawiciela szkoły austriackiej w ekonomii, miało miejsce już w czasie studiów, w pierwszej połowie lat 90. W tamtym

okresie prace F.A. von Hayeka nie były szeroko znane w Polsce. W okresie socjalizmu ich tłumaczenie i wydawanie było praktycznie niemożliwe. F.A. von Hayek był bowiem nieprzejednanym wrogiem systemu, który nie tylko stanowił zaprzeczenie jego idei spontanicznego porządku, lecz był ekonomicznie nieracjonalny i prowadził do zniewolenia ludzi. Niewykluczone, że w zainteresowaniu Krzysztofa ideami Hayeka był element ciekawości, związanej z dotarciem do zakazanego jeszcze do niedawna intelektualnego owocu. Jednak ważniejszą, głębszą przyczyną Jego fascynacji Hayekiem był sposób, w jaki Krzysztof rozumiał zadania i konstrukcję ekonomii. Perspektywa badawcza Hayeka pociągnęła Krzysztofa, ponieważ bliskie mu było spojrzenie na proces gospodarczy jako na samoorganizujący się spontaniczny porządek, w którym zachowanie wolnych jednostek jest koordynowane przez abstrakcyjne normy – instytucje. Mam podstawy, by twierdzić, że Krzysztof Kostro traktował F.A. von Hayeka jako niedoścignionego mistrza, od którego można czerpać całymi garściami, ponieważ odczuwa się z nim intelektualne powinowactwo.

Dr Krzysztof Kostro dokonał ciekawej twórczej rekonstrukcji rozwoju teorii ekonomicznych Hayeka w swojej rozprawie doktorskiej, obronionej w roku 2001 na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego. Rozprawa, która została wydana w postaci książki pt.: *Hayek kontra socjalizm: debata socjalistyczna a rozwój teorii społeczno-ekonomicznych Friedricha Augusta von Hayeka*, jest zapewne najlepszą pracą o twórcy koncepcji spontanicznego porządku, napisaną w języku polskim. Jej główna myśl odnosi się do znaczenia debaty nad rachunkiem ekonomicznym w socjalizmie, jaka miała miejsce w ekonomii w latach 30. XX wieku, w intelektualnym rozwoju Hayeka. Dr Krzysztof Kostro dowodzi, że udział Hayeka w debacie zmienił zasadniczo jego perspektywę badawczą. Badając socjalizm, starając się zrozumieć i wyjaśnić, dlaczego rachunek ekonomiczny w socjalizmie nie jest możliwy, Hayek odkrył nowe obszary ekonomicznych dociekań: znaczenie tzw. wiedzy miejsca i czasu (*knowledge of place and time*), problem koordynacji procesów gospodarczych, znaczenie porządku ekonomicznego. Debata socjalistyczna wypchnęła Hayeka na szerokie wody ekonomicznej refleksji, w której węższy problem alokacji zasobów, interesujący Hayeka w latach 20., zostaje niejako obudowany szerszym kontekstem problemu koordynacji. Jak się miało okazać, był to jedynie początek ewolucji intelektualnej twórcy Konstytucji wolności.

Drugim obszarem pracy Dr. Krzysztofa Kostro była ekonomia instytucji. Napisał i opublikował wiele artykułów, w których analizuje znaczenie norm formalnych i zwyczajowych dla przebiegu procesu ekonomicznego. Za Northem, lecz także za Hayekiem, traktuje instytucje szeroko jako społeczne urządzenia, które są elementem systemu koordynacji ludzkich wyborów i zachowań. Z jednej strony ograniczają one wolność wyborów, a z drugiej zwiększają pewność co do zachowań podmiotów gospodarujących. Badając instytucjonalne fundamenty procesu gospodarowania, Dr Kostro interesuje się czynnikami kulturowymi i społecznymi. Pisze artykuły przeglądowe dotyczące koncepcji kapitału społecznego. Pociągają go jakościowe, miękkie, lecz niewątpliwie istotne determinanty ludz-

kiego gospodarowania. Ten obszar aktywności jest związany głównie z Jego pracą w Zakładzie Ekonomii Instytucji Instytutu Nauk Ekonomicznych PAN.

Dr Krzysztof Kostro był wyróżniającym się młodym pracownikiem naukowym. Śmierć przerwała realizację Jego ambitnych, ciekawych i twórczych planów. Nie pozwoliła Mu ukończyć rozpoczętego projektu habilitacyjnego, napisania zapewne wielu wartościowych artykułów. Zabrała środowisku Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego i Instytutu Nauk Ekonomicznych PAN znakomitego Kolegę, który uczestniczył w wielu wspólnych inicjatywach i pracach. Bez Jego zaangażowania trudno byłoby wydawać „Studia Ekonomiczne” i Raport INE PAN „Gospodarka Polski – Prognozy i Opinie”.

Krzysztofa będzie nam brakować. Pozostał wśród nas w swoich pracach, we wspomnieniach wspólnie zrealizowanych projektów, prowadzonych dyskusji naukowych i rozmów dotyczących spraw ludzkiego życia.

Zbigniew Hockuba
Promotor rozprawy doktorskiej Krzysztofa Kostro
Dyrektor INE PAN w latach 1999–2005

